Ketuvot 5b1 - Seeking the Berachah / Halachic Fingers / Shabbat

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

Expanding on choosing a wedding date based on the berachah from Bereishit

- Regarding choosing sweet foods for Rosh HaShanah, we do this for (1) chizuk or (2) mystical impact. Both of those may apply here.
- But why isn't sign-seeking Nichush?
 - o As seen regarding Yehonatan in Shemuel I 14, Nichush is only prohibited if it distances us from Gd.
 - o Therefore, an act is acceptable if:
 - It is practical (Ran)
 - It is for encouragement (Tosafot/Radak/Raavad/Kesef Mishneh)
 - It is meant to express reliance on Gd (Torah Temimah)
 - o Here, it is either chizuk or mystical invocation of Gd
- Torah Temimah believes people should look for these days of the week, even today

One more Aggadah from Bar Kappara: Put you fingers in your ears¹

- (5b) Like the following question, V1: Rabbi Elazar asks: Why are our fingers designed like pegs?
 - o Isn't it because each one has a (sacred) role?²
 - o V2: Yes, but why does it have a smooth surface?
 - A: To block out inappropriate statements
- Rabbi Yishmael This is why we have flexible earlobes
- Braita Don't even put yourself in a position to hear empty speech³

1. Ramban to Bereishit 12:6

אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, ואמרו (תנחומא ט) "כל מה שאירע לאבות סימן לבנים," ולכן יאריכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים, ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו:

I will give you a rule, and you will perceive it in all of the coming sections regarding Avraham, Yitzchak and Yaakov. It is a great matter, mentioned briefly by our masters, saying (Tanchuma 9), "All that happened to the ancestors, is a sign for the descendants." Therefore, the text goes on at length in telling of journeys and digging wells and other events, and one might think that they are extra and without benefit, but all of them come to tell of the future, for when an event happens to a prophet from among the three patriarchs, he will deduce from it that which is decreed upon his children.

2. Shulchan Aruch Yoreh Deah 179:2, and Taz 179:1

נהגו שאין מתחילין בב' ובד', ואין נושאים נשים אלא במילוי הלבנה.

<u>הגה</u>: ולכן נהגו ג"כ להתחיל ללמוד בר"ח, כי אף על פי שאין ניחוש יש סימן (סמ"ק סימן קל"ו).

ט"ז: בב' ובד' כו'. הטעם שהכוכבים הצומחים בהם הם קשים:

3. Shemuel I 14:6-12

(ו) נִיאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל הַנַּעַר נֹשֹא כַלָיו לְכָה וְנַעְבָּרָה אֶל מַצַּב הָעֲרֵלִים הָאֵלֶה אוּלִי יַעֲשֶׂה ד' לָנוּ כִּי אֵין לַד' מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט: (ז) ניאמֶר לוֹ נֹשֹא כַלִיו עֲשֵׂה כָּל אֲשֶׁר בִּלְבָבֶּדּ נָטֵה לָדְּ הִנְנִי עִמְּדּ כִּלְבֶבֶּד: ס

(ח) וַיּאמֶר יְהוֹנָתָן הָנֵּה אֲנַחָנוּ עֹבָרִים אֶל הָאֲנָשִׁים וְנָגְלִינוּ אֲלִיהֶם: (ט) אִם כֹּה יאמְרוּ אֵלֵינוּ דֹּמוּ עַד הַגִּיעֵנוּ אֲלֵיכֶם וְעָמַדְנוּ תַחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם: (י) וְאִם כֹּה יאמְרוּ עֲלוּ עָלֵינוּ וְעָלִינוּ כִּי נְתָנֶם ד' בְּיָדַנוּ וְזֶה לָנוּ הָאוֹת:

(יא) וַיִּגָלוּ שְׁנֵיהֶם אֶל מַצַּב פְּלִשְׁתִּים וַיּאֹמְרוּ פְלִשְׁתִּים הָנֵּה עָבְרים יֹצְאִים מִן הַחֹרִים אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ שָׁם: (יב) וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַמַּצָּבָה אֶת יוֹנָתָן וְאֶת נֹשֵׂא כַלָיו וַיּאֹמְרוּ עֲלוּ אֵלִינוּ וְנוֹדִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר פ וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן אֶל נֹשֵׂא כַלְיו עֲלֵה אַחֲרֵי כִּי נְתָנָם ד' בְּיַד יִשְׂרָאֵל:

¹ The derashah is from the choice of אונך in the Torah, instead of זיניך (Shitah Mekubetzet)

² Reminiscent of Halakhic Man pp. 19-21 (Kaplan tr.)

³ Let alone prohibited speech (Maharsha)

4. Rabbi Baruch Halevi Epstein, Torah Temimah to Bereishit 1:22, footnote 57

וכמה נפלא הדבר שלא ראינו ולא שמענו מי שיחוש למצות או לעצת חז"ל בזה, בין בנשואי בתולה שתנשא ברביעי ולהבעל בחמישי, ובין בנשואי אלמנה שתנשא בחמישי ולהבעל בששי, ואף כל הפוסקים השמיטו דבר זה, כי אף על פי די"ל דלפי מסקנת הגמ' בכתובות ד' א' דבמקום שבתי דינין קבועין בכל יום אשה נשאת בכל יום, וכתבו התוס' דהא דלא חיישינן לטעם דברכה הוא משום דמטעם זה לבד לא היו קובעין יום מיוחד, עכ"ל, אך פשוט הדבר דהכונה שאין לקבוע חוב ומצוה מחמת זה, אבל עכ"פ הכל מודים דעצה טובה יש בזה, ומי גרע מנהג זה מכמה וכמה מנהגים שנוהגים לעשות בנשואין לסימן ברכה והוקבעו בפוסקים למנהג הלכה, כמו לישא במחצית ראשונה של חודש בעוד שהלבנה במלואה ולעשות החופה תחת כפת השמים לסימן טוב שיהיה זרעם ככוכבי השמים ועוד כאלה, ומכש"כ זה שנאמר מפורש רגמ' רמקומו ועויוו.

ואף כי י"ל שמונעים לישא ברביעי משום המנהג שאין מתחילין בב"ד [כמש"כ לעיל בפ' י"ד אות מ"ח], אך מאן ספין לבטל מנהג הלכה שבתלמוד מפני מנהג בעלמא לבד. ועוד כי הלא אפשר להנשא וגם להבעל בליל חמישי.

ולכן נראה דמי שרוצה לחוש לעצת חז"ל בזה, טוב לצרף גם לענין נשואי בתולה הטעם דברכה דאדם שאמרו גבי אלמנה [ע' פ' כ"ח], והיינו שתנשא בחמישי ותבעל בליל השייך לששי, ובאופן כזה יש סימנא דדגים ודאדם גם יחד, ולא קשה מ"ש בר קפרא שתנשא ברביעי ותבעל בחמישי, יען כי הוא אמר טעמו רק נוסף לטעם המשנה ריש כתובות בתולה נשאת ליום הרביעי שפעמים בשבת בתי דינין יושבין בשני ובחמישי ואם יהיה לו טענת בתולים ישכים לב"ד ביום ה', אך זה הוא רק עד ימות עזרא שהיו ב"ד יושבים בשני ובחמישי, אבל מן אז והלאה שב"ד יושבים בכל יום בודאי גם בר קפרא מודה שראוי שתנשא ביום החמישי ותבעל בליל השייך לששי כדי לצרף ברכה דדגים ודאדם יחד, וגם בזה היו נמנעים מעבור על המנהג שאין מתחילין בב"ד כמש"כ, ודו"ק בכל זה:

5. Rabbi Yosef Dov Soloveitchik, *Halakhic Man* pp. 19-21 (Prof. Lawrence Kaplan tr.)

When halakhic man approaches reality, he comes with his Torah, given to him from Sinai, in hand. He orients himself to the world by means of fixed statutes and firm principles. An entire corpus of precepts and laws guides him along the path leading to existence. Halakhic man, well furnished with rules, judgments, and fundamental principles draws near the world with an a priori relation. His approach begins with an ideal creation and concludes with a real one. To whom may he be compared? To a mathematician who fashions an ideal world and then uses it for the purpose of establishing a relationship between it and the real world, as was explained above. The essence of the Halakhah, which was received from God, consists in creating an ideal world and cognizing the relationship between that ideal world and our concrete environment in all its visible manifestations and underlying structures. There is no phenomenon, entity, or object in this Concrete world which the a priori halachah does not approach with its ideal standard. When halakhic man comes across a spring bubbling quietly, he already possesses a fixed, a priori relationship with this real phenomenon: the complex of laws regarding the halakhic construct of a spring. The spring is fit for the immersion of a zav (a man with a discharge): it may serve as mei hatat (waters of expiation); it purifies with flowing water; it does not require a fixed quantity of forty se'ahs; etc. (See Maimonides, Laws of Immersion Pools, 9:8) When halakhic man approaches a real spring, he gazes at it and carefully examines its nature. He possesses, a priori, ideal principles and precepts which establish the character of the spring as a halakhic construct, and he uses the statutes for the purpose of determining normative law: does the real spring correspond to the requirements of the ideal Halakhah or not?

Halakhic man is not overly curious, and he is not particularly concerned with cognizing the spring as it is in itself. Rather, he desires to coordinate the a priori concept with the a posteriori phenomenon.

When halakhic man looks to the western horizon and sees the fading rays of the setting sun or to the eastern horizon and sees the first light of dawn and the glowing rays of the rising sun, he knows that this sunset or sunrise imposes upon him anew obligations and commandments. Dawn and sunrise obligate him to fulfill those commandments that are performed during the day: the recitation of the morning Shema, tzitzit, tefillin, the morning prayer, etrog, shofar, hallel, and the like. They make the time fit for the carrying out of certain halakhic practices: Temple service, acceptance of testimony, conversion, halitzah, etc. Sunset imposes upon him those obligations and commandments that are performed during the night: the recitation of the evening Shema, matzah, the counting of the Omer, etc. The sunset on Sabbath and holiday eves sanctifies the day: the profane and the holy are dependent upon a natural cosmic phenomenon - the sun sinking below the horizon. It is not anything transcendent that creates holiness but rather the visible reality—the regular cycle of the natural order.